Rechtbank 's-Gravenhage
Zitting: 24 maart 2010
Nummer: 2009/579

INCIDENTELE CONCLUSIE TOT EXHIBITIE

inzake:

Fidelis Ayoro Oguru,
wonende te Oruma, Bayelsa State,
Federale Republiek Nigeria,

Alali Efanga,
wonende te Oruma, Bayelsa State,
Federale Republiek Nigeria,

de vereniging met rechtspersoonlijkheid
Vereniging Milieudefensie,
gevestigd te Amsterdam,

eisers in de hoofdzaak en het incident,

advocaten: mrs. L. Zegveld en M.J.G. Uiterwaal,
procesadvocaat: mr. W.P. den Hertog

tegen:

de rechtspersoon naar het recht van het Verenigd Koninkrijk **Royal Dutch Shell plc,**
kantoorhoudende te 's-Gravenhage,

de rechtspersoon naar het recht van de Federale Republiek Nigeria
The Shell Petroleum Development Company of Nigeria Ltd,
gevestigd te Port Harcourt, Rivers State, Federale Republiek Nigeria,

gedaagden in de hoofdzaak en het incident,

advocaat: mr. J. de Bie Leuveling Tjeenk

Inleiding

1. Oguru, Efanga en Milieudefensie (hierna gezamenlijk te noemen: Oguru c.s.) hebben bij dagvaarding van 7 november 2008 Royal Dutch Shell plc ("Shell plc") en The Shell Petroleum Development Company of Nigeria Ltd ("Shell Nigeria") (hierna gezamenlijk ook te noemen: Shell) gedagvaard, waarmee onderhavige procedure is aangevangen. Op 13 mei 2009 heeft Shell van (voorwaardelijke) conclusie van antwoord gediend in deze zaak. Ter gelegenheid van het incidenteel vonnis van 30 december 2009 heeft uw rechtbank bepaald dat de zaak naar de rol van 10 februari 2010 zal worden verwezen voor repliek zijdens Oguru c.s., van welke datum nadien uitstel is verleend tot heden.

2. Oguru c.s. vorderen thans bij incidentele conclusie tot exhibitie dat Shell zal worden veroordeeld tot het aan Oguru c.s. verschaffen van inzage in hierna te noemen bescheiden en vervolgens, indien door Oguru c.s. gewenst, afgifte en/of uittreksel van (een door Oguru c.s. te bepalen gedeelte van) deze bescheiden (hierna tezamen kortweg: "inzage in"), een en ander uitvoerbaar bij voorraad.

3. Oguru c.s. zullen hierna toelichten waarom zij menen op grond van artikel 843a van het Wetboek van Burgerlijk Rechtsvordering (hierna Rv.) rechtmatig belang te hebben bij inzage in de hierna te noemen bescheiden. Alvorens hierop in te gaan, zal kort de loop van de procedure (inclusief de buitengerechtelijke fase) tot op heden worden samengevat, alsmede een inleiding worden gegeven op het belang dat Oguru c.s. hebben bij inzage in deze bescheiden.

4. Bij brieven van 8 mei 2008 hebben Oguru c.s. Shell plc en Shell Nigeria aansprakelijk gesteld voor de door Oguru en Efanga geleden en nog te lijden materiële en immateriële schade en de schade aan het milieu in en rond het Nigeriaanse dorp Oruma als gevolg van een lekkage in juni 2005 uit een door Shell Nigeria beheerde pijpleiding.

5. In de aansprakelijkstelling hebben Oguru c.s. Shell verzocht om inzage in een 30-tal specifiek omschreven bescheiden die betrekking hebben op de door Oguru c.s. aan Shell plc en Shell Nigeria verweten onrechtmatige gedragingen. Shell plc en Shell Nigeria hebben bij brieven van 20 juni 2008 aansprakelijkheid voor de schade van de hand gewezen. Daarbij heeft Shell twee documenten verstrekt. Op de andere documenten is door Shell in deze brieven niet ingegaan althans daarvan heeft Shell geweigerd inzage te verschaffen.

6. In de dagvaarding waarmee de hoofdzaak is ingeleid, hebben Oguru c.s. aangegeven op welke gronden Shell plc en Shell Nigeria dienen te worden veroordeeld[1], er daarbij op wijzende dat zij nog steeds recht en belang hebben bij afgifte van de door hen verzochte maar niet verkregen bescheiden. Oguru c.s. hebben daarbij een beroep gedaan op hun recht op grond van artikel 843a Rv. en daarnaast uw rechtbank in overweging gegeven gebruik te maken van haar bevoegdheid ex artikel 22 Rv.. In hun conclusie van antwoord hebben Shell plc en Shell Nigeria (op onderdelen gemotiveerd) verweer gevoerd en volhard in hun weigering de gevraagde bescheiden te verstrekken

7. Tijdens de mondelinge behandeling op 3 december 2009 in het door Shell Nigeria opgeworpen bevoegdheidsincident, is kort de suggestie van Oguru c.s. aan de orde geweest om de zaak te verwijzen voor comparitie na antwoord, mede teneinde duidelijkheid te verkrijgen omtrent toepassing van artikel 22 Rv. door uw rechtbank. Zoals hiervoor reeds aangegeven, heeft uw rechtbank echter beslist dat de zaak zich niet leent voor comparitie doch dat voortgeprocedeerd

---

[1] Oguru c.s. zullen in deze incidentele conclusie om redenen van leesbaarheid hun vordering in de hoofdzaak niet steeds volledig uitschrijven; hiermee wensen zij op geen enkele wijze afbreuk te doen aan (de volledigheid van) hun vorderingen in de hoofdzaak.

zal dienen te worden, zodat toepassing van artikel 22 Rv door uw rechtbank niet zal plaatsvinden voorafgaand aan de door Oguru c.s. te nemen conclusie van repliek.

8. Bij repliek zullen Oguru c.s. onder meer ingaan op de door Shell (in meer of mindere mate gemotiveerde) betwisting van de stellingen van eisers. Daarbij zijn de door Oguru c.s. in de aansprakelijkstelling genoemde bescheiden nog steeds (of zelfs: te meer) van belang. Voorts is uit de conclusie van antwoord gebleken dat Oguru c.s. belang hebben bij nog een aantal aanvullende, in de aansprakelijkstelling nog niet verzochte bescheiden.

9. Oguru c.s. realiseren zich dat de bewijslastverdeling ten aanzien van de stellingen van partijen nog niet vaststaat. Oguru c.s. herhalen hun in de dagvaarding ingenomen standpunt dat zij hun stellingen voldoende gemotiveerd hebben gesteld en zijn van mening dat Shell deze niet voldoende gemotiveerd heeft weersproken. Derhalve staat een aantal stellingen reeds vast zodat een bewijsopdracht aan Oguru c.s. niet aan de orde is. Echter ook voor het in de conclusie van repliek nader adstrueren van hun door Shell betwiste stellingen en voor het gemotiveerd betwisten van de overige stellingen van Shell uit de conclusie van antwoord, zijn de hieronder genoemde bescheiden noodzakelijk. Dat betekent dat reeds voordat vaststaat op welke partij de bewijslast uiteindelijk zal komen te rusten, Oguru c.s. belang hebben bij inzage in de hierna te noemen bescheiden. Oguru c.s. wijzen erop dat artikel 843a Rv. reeds kan worden toegepast voordat de bewijslast in een procedure vaststaat.

10. Om de bescheiden nog te kunnen gebruiken voor het nader onderbouwen van hun vorderingen in de hoofdzaak bij uw rechtbank, namelijk in de conclusie van repliek, vorderen Oguru c.s. thans inzage in deze bescheiden.

Toepasselijk recht

11. Voor de volledigheid merken Oguru c.s. op dat op de onderhavige (incidentele) vordering tot exhibitie Nederlands recht, als de lex fori, van toepassing is. Het betreft immers een procesrechtelijke kwestie.[2] Dat betekent dat artikel 843a Rv. als grondslag kan dienen voor de onderhavige incidentele vordering.

Gronden voor toewijzing vordering

12. Aan de voorwaarden voor toepassing van artikel 843a Rv. is ten aanzien van de hieronder te noemen bescheiden voldaan, zodat hierin aan Oguru c.s. inzage dient te worden verstrekt.

13. Oguru c.s. hebben rechtmatig belang bij inzage: zij vorderen inzage in voldoende gespecificeerde bescheiden die de rechtsbetrekking uit onrechtmatige daad tussen hen en Shell betreffen en waarover Shell beschikt of kan beschikken. Bij de hieronder te geven specificatie van de stukken die Oguru c.s. vorderen, zullen zij telkens aangeven dat – en waarom – zij rechtmatig belang hebben bij inzage. Ook aan de andere vereisten voor toepassing van artikel 843a Rv. is voldaan.

---

[2] Zie bijvoorbeeld Hof 's-Gravenhage, nr. 06/347 (NJ 2008, 245).

Rechtsbetrekking tussen partijen

14. Alle hierna te noemen bescheiden hebben betrekking op de rechtsbetrekking uit onrechtmatige daad tussen Oguru c.s. en Shell. Uit de parlementaire geschiedenis van artikel 843a Rv.[3] volgt dat een rechtsbetrekking uit onrechtmatige daad eveneens valt onder dit artikel.

15. Shell plc heeft betwist kennis van en zeggenschap te hebben over een groot aantal van de in de dagvaarding gestelde feiten en van gedragingen van Shell Nigeria. Voorts heeft Shell het standpunt ingenomen dat Shell plc niet aansprakelijk kan zijn voor "zuiver nalaten". Oguru c.s. zullen bij repliek op genoemde betwisting door Shell ingaan, haar interpretatie van het recht bestrijden (het is in het algemeen onjuist dat zuiver nalaten niet tot aansprakelijkheid kan leiden) en (subsidiair) betwisten dat Shell plc slechts "zuiver heeft nalaten", in de betekenis die Shell daaraan geeft. Op grond van dit standpunt van Shell hebben Oguru c.s. rechtmatig belang bij inzage in bescheiden waaruit blijkt dat Shell plc kennis en zeggenschap had over Shell Nigeria en voorts dat Shell plc heeft gehandeld – en derhalve niet slechts heeft nagelaten.

16. Aangezien de stellingen van Oguru c.s. niet op voorhand onaannemelijk zijn (zie daarover bijvoorbeeld het vonnis in het bevoegdheidsincident van 30 december 2009) hebben zij rechtmatig belang bij inzage.[4]

Noodzakelijk voor goede rechtsbedeling

17. Oguru c.s. hebben, zoals hiervoor aangegeven, gepoogd de bescheiden waarom zij verzoeken langs andere weg te verkrijgen. Als gevolg van de weigering van Shell zijn zij daarin niet geslaagd. Dit betekent dat artikel 843a, lid 4 Rv. in deze niet aan toewijzing van de vordering in de weg staat. Hierbij is van belang dat Shell een groot, mondiaal opererend, olieconcern is dat zich kenmerkt door een diffuse en gecompliceerde structuur. Onderdeel daarvan is het (al dan niet bewust) beperkt verstrekken van cruciale informatie over de wijze waarop het concern opereert in – bijvoorbeeld – milieuaangelegenheden. Voorts is van belang dat Oguru c.s. in tegenstelling tot Shell niet gespecialiseerd zijn in materie waar deze zaak om draait, namelijk (het voorkomen van een) lekkage bij de olieoperaties. Shell houdt ook vele bescheiden die voor de vorderingen van Oguru c.s. van belang zijn, waarover Oguru c.s. niet op in andere wijze kunnen beschikken.

18. Van Oguru c.s. kan in redelijkheid niet worden verwacht dat zij nog andere werkwijzen volgen dan zij reeds hebben gedaan om de gevorderde bescheiden te verkrijgen.

Ter beschikking van gedaagden

19. De hierna te noemen bescheiden berusten alle onder Shell plc en/of Shell Nigeria, althans zij kunnen over deze bescheiden beschikken. Dit volgt onder meer uit de concernverhouding van Shell, die Shell plc in staat stelt om van haar dochterondernemingen de informatie te verlangen die zij dienstig acht bij het bepalen van het concernbeleid en het bewaken van de naleving hiervan door de onderscheidenlijke vennootschappen.

---

[3] Van Mierlo en Bart, *Parlementaire geschiedenis, herziening van het burgerlijk procesrecht voor burgerlijke zaken, in het bijzonder de wijze van procederen in eerste aanleg*, p. 554.

[4] Zie het vonnis van de rechtbank 's-Hertogenbosch van 16 april 2008, LJN: BC9695.

Voldoende gespecificeerd

20. Oguru c.s. zullen hierna aangeven dat de bescheiden die zij opvragen steeds voldoende gespecificeerd zijn. Zij zullen diverse malen verwijzen naar specifiek aangeduide documenten waarvan de benaming kan worden afgeleid uit reeds bekende informatie. Oguru c.s. kunnen niet uitsluiten dat de door Shell gehanteerde benaming van deze documenten afwijkend is. Om die reden geven Oguru c.s. hierna een omschrijving van het betreffende document zodat het voor uw rechtbank en Shell op eenvoudige wijze valt vast te stellen op welke bescheiden wordt gedoeld. Uit de jurisprudentie[5] blijkt dat sprake is van een voldoende gespecificeerd exhibitieverzoek indien dat beperkt is tot documenten en gegevens waarvan de verzoeker het bestaan weet of vermoedt. Daarbij is niet (langer) vereist is dat de inhoud van de stukken reeds bekend is, zodat niet op voorhand behoeft vast te staan dat de bescheiden een bepaald processueel standpunt ondersteunen. Waar van toepassing zullen Oguru c.s. niettemin aangeven welk belang is gemoeid met inzage in een document.

Opsomming van bescheiden met toelichting

21. Oguru c.s. zullen thans specifiek en gemotiveerd aangeven van welke bescheiden zij inzage vorderen.

Slechte toestand van de pijpleiding

i. Oguru c.s. vorderen inzage in bescheiden waaruit blijkt wanneer het deel van de pijpleiding nabij Oruma waarin de lekkage in juni 2005 is opgetreden, is aangelegd en wanneer dit deel voor het laatst is vervangen.

ii. Voorts verzoeken zij inzage in bescheiden waaruit de technische specificaties van de pijpleiding bij aanleg blijken, waaronder de gebruikte materialen alsmede hun leeftijd, de dikte van de pijpleiding(wand) bij aanleg, het materiaal en de dikte van de coating en de gegevens van aannemer die de pijpleiding heeft aangelegd.

Toelichting

Shell betwist de stelling van Oguru c.s. dat de in deze zaak relevante pijpleiding verouderd was. Zij heeft echter niet aangegeven wanneer de pijpleiding is aangelegd, noch daarover gegevens verstrekt. Voorts heeft Shell gesteld dat het *"onwaarschijnlijk"* is dat de lekkage het gevolg is van corrosie. Zij heeft daarbij echter geen nadere technische onderbouwing gegeven. Teneinde dit verweer op feitelijke juistheid te kunnen beoordelen is het verkrijgen van inzicht in de technische specificaties van de pijpleiding noodzakelijk. Oguru c.s. herhalen hier dat zij niet – kunnen – beschikken over deze bescheiden.[6]

iii. Oguru c.s. vorderen inzage in bescheiden waaruit de inspecties blijken van de pijpleiding(en) nabij Oruma hebben plaatsgevonden vanaf de Asset Integrity Review in

[5] Bijvoorbeeld Hoge Raad 29 januari 2010, LJN BK2007.

[6] Oguru c.s. zullen dit punt uit oogpunt van leesbaarheid niet steeds herhalen.

2003 (waarin is vastgesteld dat één van de tracés nabij Oruma diende te worden vervangen).

Toelichting

Shell heeft impliciet betwist de stelling van Oguru c.s. dat de pijpleiding nabij Oruma zich in verouderde staat bevond. Voor het nader onderbouwen van hun stellingen hieromtrent dienen Oguru c.s. te beschikken over de Asset Integrity Review.

iv. Oguru c.s. vorderen inzage in bescheiden waaruit de analyse blijkt door de Shell Nigeria-deskundigen van de UT-metingen (diktemetingen van de pijpleiding) zoals deze kenbaar zijn gemaakt aan Chris Afunwa.

Toelichting

Shell heeft zich op het standpunt gesteld dat uit de diktemetingen van de pijpleiding zou blijken dat onwaarschijnlijk is dat de lekkage het gevolg is van (punt-)corrosie. Uit de stellingen van Shell volgt echter dat de UT-metingen van de pijpleiding ter plaatse niet konden worden geïnterpreteerd aangezien geen deskundigen van Shell Nigeria aanwezig waren. Volgens Shell hebben de experts van Shell Nigeria nadien alsnog een analyse gegeven van de UT-metingen en deze aan Chris Afunwa kenbaar gemaakt. Voor een juiste stellingname omtrent dit punt dient vast te staan wat de "Shell Nigeria - deskundigen" hebben vastgesteld en aan Chris Afunwa kenbaar hebben gemaakt.

Reactie op de olielekkage

v. Oguru c.s. vorderen inzage in beeldmateriaal (zoals foto's en videobeelden) van deze lekkage, de gevolgen van de lekkage, en het opruimen van de gelekte olie, dat onder Shell en/of Shell Nigeria berust.

Toelichting

Een groot aantal van de stellingen van partijen betreft de gang van zaken tijdens de zogenoemde Joint Investigation Visit (JIV). Oguru c.s. hebben daar – mede aan de hand van overgelegde beeldopnamen – gemotiveerde stellingen over ingenomen. Shell heeft deze stellingen betwist[7], onder andere stellende dat de beeldopnamen geen volledig beeld geven. Uit het JIV-rapport dat Shell aan eisers heeft verstrekt blijkt dat Shell beschikt over beeldmateriaal van de JIV.[8] Oguru c.s. hebben belang bij inzage in dit beeldmateriaal om de betwisting van Shell te kunnen beoordelen.

vi. Oguru c.s. vorderen inzage in de dagelijkse journaals van de olielekkage nabij Oruma met betrekking tot de periode vanaf 26 juni 2005 tot en met november 2005.

vii. Oguru c.s. vorderen inzage in het 'Oil Spill Contingency Plan' van Shell en Shell Nigeria

---

[7] Oguru c.s. zullen hierna niet steeds herhalen dat de betwistingen en stellingen van Shell onvoldoende gemotiveerd zijn; daaruit kan echter geen vorm van erkenning worden afgeleid.

[8] Het is Oguru c.s. ook overigens bekend dat Shell over beeldmateriaal beschikt onder andere over de lekkage bij Oruma en dat zij dit zelfs al aan derden heeft getoond; tot op heden heeft Oguru van Shell geen beeldmateriaal met betrekking tot de lekkage ontvangen.

Toelichting

Oguru c.s. stellen onder andere dat Shell plc onrechtmatig heeft gehandeld door ondanks haar diepgaande kennis van de situatie in Nigeria, en ondanks dat zij invloed en zeggenschap kan uitoefenen op het door Shell Nigeria gevoerde beleid, niet op een zodanige wijze heeft gehandeld dat de schade bij de olie-operaties van haar dochter Shell Nigeria tot een minimum werd beperkt; zij stellen dat Shell Nigeria onrechtmatig heeft gehandeld door niet adequaat te reageren op de olielekkage.

Onder adequaat reageren dient onder meer te worden verstaan het op correcte en volledige wijze rapporteren aan de Nigeriaanse overheid. Op grond van de EGASPIN zijn Shell en Shell Nigeria verplicht om elke dag na het constateren van de olielekkage een journaal bij te houden met betrekking tot de lekkage. Voorts is voor het beperken van de schade een adequaat Oil Spill Contingency Plan noodzakelijk. Shell heeft gesteld dat Shell Nigeria eigen beleid heeft om adequaat te reageren op een olielekkage. Dit beleid staat, zo leiden Oguru c.s. af uit de hen bekende informatie (waaronder de stellingen van Shell), in het Oil Spill Contingency Plan van Shell Nigeria. Voorts zal uit dit plan blijken of en zo ja, op welke wijze de milieueffecten van olielekkages worden geadresseerd en in hoeverre er financiële dekking is voor de sanering, alsmede of Shell en Shell Nigeria de Nigeriaanse milieuwetgeving hebben nageleefd.

viii. Oguru c.s. vorderen inzage in de 'post impact assessment study', waaronder in elk geval begrepen een analyse van de schade als gevolg van de lekkage en de voorziene periode tot volledig herstel van het Oruma-gebied.

Toelichting

Oguru c.s. hebben een post impact assessment study overgelegd, waaruit blijkt dat de bodem in de buurt van Oruma nog steeds ernstig vervuild is. Shell heeft weliswaar de conclusies uit dit rapport betwist, maar zonder deze betwisting te onderbouwen. Shell Nigeria is op basis van de EGASPIN verplicht een *post spill impact assesment study* te verrichten. Oguru c.s. hebben hun vordering – mede – gegrond op het feit dat de sanering van de olielekkage niet adequaat heeft plaatsgevonden. Zij hebben derhalve rechtmatig belang bij inzage in de post impact assessment study die door Shell Nigeria is verricht.

Beleid en aansturing van Shell Nigeria

ix. Oguru c.s. vorderen inzage in de (beleids)stukken van Shell waaruit blijkt op grond van welke criteria een olielekkage door Shell Nigeria aan Shell plc gemeld zou moeten worden, alsmede wanneer en door wie dat beleid is bepaald.

Toelichting

Shell plc heeft gesteld dat zij niet bekend was met de lekkage in Oruma en dat ook niet behoefde te zijn gezien de in haar ogen geringe omvang van de olielekkage. Volgens de stellingen van Shell is ruim 6000 liter gelekte ruwe olie blijkbaar niet voldoende om als 'ernstige' olielekkage te kwalificeren. Voorts is er blijkbaar sprake van beleid van Shell plc om van bepaalde olielekkages te eisen dat die aan haar worden gemeld, en behoeven andere lekkages volgens Shell slechts aan één van Shell's service-companies te worden gemeld. Volgens de stellingen van Shell bestaat er kennelijk een criterium op grond waarvan een olielekkage voldoende ernstig wordt beschouwd om de concernleiding

hiervan in kennis te stellen. Om de stelling van Shell op juistheid te kunnen beoordelen, hebben Oguru c.s. rechtmatig belang bij inzage in dit beleid. Inzage in dit beleid is van belang met het oog op het nader adstrueren van de stelling dat Shell plc geacht moet worden op de hoogte te zijn geweest van de olielekkage nabij Oruma in 2005.

x. Oguru c.s. vorderen inzage in de volledige namen, het adres en de woonplaats van degenen die bestuurders van Shell Nigeria zijn geweest in de periode 2000-2008 (dit zou bijvoorbeeld kunnen blijken uit een intern overzicht van Shell Nigeria of een vergelijkbaar document).[9]

Toelichting

Shell heeft zich op het standpunt gesteld dat Shell Nigeria in vergaande mate autonoom is in haar dagelijkse operaties, waaronder – nog steeds aldus Shell – (de oorzaak van en de reactie op) de olielekkage nabij Oruma valt. Oguru c.s. daarentegen hebben onder meer gemotiveerd gesteld dat Shell plc zeggenschap heeft over het beleid van Shell Nigeria ten aanzien van het milieu en derhalve ook ten aanzien van olielekkages. Teneinde de stellingen van Shell te kunnen weerspreken, is het van belang om vast te stellen dat en op welke wijze de formele bestuurders van Shell Nigeria verantwoording afleggen over de activiteiten van Shell Nigeria. Oguru c.s. hebben er derhalve belang bij deze functionarissen als getuigen te horen en hebben derhalve recht op inzage in de voor de oproeping benodigde – hiervoor genoemde – bescheiden.

xi. Oguru c.s. vorderen inzage in bescheiden waaruit blijkt dat Shell Nigeria zelf(standig) het Shell groepsbeleid heeft aangenomen en geïmplementeerd en dat Shell Nigeria 'geacht wordt' zich aan dit groepsbeleid te houden.

Toelichting

Shell Plc stelt dat Shell Nigeria geacht wordt zich te houden aan groepsbeleid dat zij zelf heeft aangenomen (CvA, punt 70, 139). Shell plc maakt daarbij niet duidelijk op welk groepsbeleid exact wordt gedoeld (het milieubeleid wordt door Shell in genoemde passage immers slechts als voorbeeld gegeven). Voorts is op grond van deze stelling niet vast te stellen of en zo ja, op welke wijze, dit groepsbeleid is aangenomen en geïmplementeerd (is dat bijvoorbeeld "letterlijk" gebeurd of heeft Shell Nigeria eigen beleid ontwikkeld dat geënt is op het groepsbeleid?). De stelling dat Shell Nigeria het groepsbeleid zelf heeft aangenomen maar vervolgens wel 'geacht wordt' zich hieraan te houden, is door Shell niet onderbouwd en lijkt innerlijk tegenstrijdig. Oguru c.s. hebben rechtmatig belang bij de hier gevraagde bescheiden om de stellingen van Shell op juistheid te kunnen beoordelen en teneinde exact te kunnen vaststellen dat Shell Nigeria geen autonomie heeft op terreinen als – onder meer – het milieubeleid.

xii. Oguru c.s. vorderen inzage in alle bescheiden waaruit blijkt dat Shell plc in de periode 2000-2008 haar bevoegdheden als (indirect) aandeelhoudster in haar groepsmaatschappij Shell Nigeria heeft aangewend om de eenheid van beleid binnen de groep op het terrein van het milieu te waarborgen.

---

[9] Dat het mogelijk is namen van getuigen op te vragen op grond van artikel 843a Rv., blijkt bijvoorbeeld uit Gerechtshof Arnhem 25 maart 2008, LJN: BC9246 en Rechtbank Breda 15 februari 2006, NJF 2006/217.

xiii. Oguru c.s. vorderen inzage in de oprichtingsakte en de statuten (de 'certificate of incorporation' en/of de 'articles of association') van Shell Nigeria, inclusief opgave van data en de inhoud van eventuele wijzigingen van deze documenten in de periode 2000-2008.

Toelichting

Oguru c.s. stellen onder meer dat Shell plc en Shell Nigeria aansprakelijk zijn uit onrechtmatige daad op grond van het handelen en nalaten bij de olie-operaties van het Shell-concern in Nigeria. Zij hebben in de dagvaarding uitgebreid stellingen ingenomen over de zeggenschap van Shell plc over het milieubeleid van Shell Nigeria. Deze stellingen hebben zij onderbouwd en daarbij onder andere gewezen op de groepsstructuur van Shell, de verschillende rapportageplichten van Shell Nigeria, de vele mogelijkheden van Shell plc om Shell Nigeria centraal aan te sturen (dagvaarding, hoofdstuk 12). Shell stelt bij conclusie van antwoord (punt 139) slechts dat Shell plc "haar bevoegdheden (...) uiteraard aanwendt om de eenheid van beleid binnen de groep op terreinen als [het milieu] te waarborgen". Overigens is Shell vaag of zwijgt zelfs als het gaat om de feiten met betrekking tot de *governance* structuur binnen de groep en de bevoegdheden van Shell plc om het beleid van de groepsmaatschappijen te beïnvloeden of te controleren.

Oguru c.s. vorderen inzage in genoemde bescheiden waaruit zal blijken maken dat deze invloed door Shell plc in concreto is aangewend op de wijze zoals Oguru c.s. deze beschrijven. Voorts vorderen zij inzage in de bescheiden die op dit punt eveneens nader uitsluitsel zullen geven: de akte van oprichting en de statuten van Shell Nigeria. In deze laatste documenten zal immers zijn geregeld welke bevoegdheden de bestuurders van Shell Nigeria toekomen en voor welke besluiten toestemming of goedkeuring van een andere vennootschap is vereist. Oguru c.s. hebben derhalve recht op inzage in genoemde bescheiden.

Joint Venture en operatorschap

xiv. Oguru c.s. vorderen inzage in de Joint Operating Agreement betreffende de Joint Venture en de daaraan voorafgaande Memorandum of Understanding of Letter of Intent, of vergelijkbare bescheiden met andere benamingen, waaruit blijkt hoe de zeggenschap, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en taken van Shell Nigeria als Joint Venture partner zijn geregeld, voor zover deze bescheiden betrekking hebben op de periode 2000-2008.

Toelichting

Shell heeft – zonder deze stelling overigens nader te duiden – aangegeven (CvA, punt 13) dat Shell Nigeria de operator is in een Joint Venture waarin partij zijn het Nigeriaanse overheidsbedrijf Nigerian National Petroleum Corporation (NNPC) (55%), Shell Nigeria (30%), Total E&P Nigeria Ltd. (voorheen Elf (Nigeria) Ltd.) (10%) en Nigerian Agip Oil Company Ltd (5%). Shell heeft deze stellingen niet verder onderbouwd, laat staan daarvan bewijsstukken overgelegd. Zodoende is niet duidelijk op grond waarvan zij stelt dat Shell Nigeria partij is bij de Joint Venture. Dit is te meer onduidelijk omdat Shell tot op heden in haar publieke bronnen een expliciet onderscheid maakt tussen de partij bij de Joint Venture ("Shell") en de operator van de Joint Venture ("SPDC" dus Shell Nigeria). Voorts is niet duidelijk wat de percentages die Shell noemt inhouden, gezien haar eigen stelling dat de Joint Venture geen rechtspersoon is. Tot slot blijft in het ongewisse welke

de aan de operator opgedragen taken en bevoegdheden zijn. Dat betekent dat Oguru c.s. belang hebben bij inzage in genoemde bescheiden teneinde de stellingen van Shell te kunnen beoordelen.

xv. Oguru c.s. vorderen inzage in bescheiden ten aanzien van de jaren 2000-2008 inhoudende de jaarlijkse beleidsplannen ('work programs'), en onderhoudsplannen en de daarbij behorende budgetten van de Joint Venture.

xvi. Oguru c.s. vorderen inzage in de verslagen of notulen van de vergaderingen (in welke vorm dan ook) van het uitvoerende orgaan ('committee') van de Joint Venture waarin de hierboven, onder xv, genoemde voorstellen zijn besproken en van de vergaderingen (in welke vorm dan ook) waarin over deze voorstellen werd beslist, en waarin deze werden goedgekeurd, aangenomen of afgewezen.

Toelichting

Als operator van de Joint Venture stelt Shell Nigeria genoemde documenten op en stelt deze voor aan de Joint Venture partners. Mede in het licht van de stellingen van Shell Nigeria dat zij voldoende heeft gedaan om tot adequaat onderhoud en beveiliging van de pijpleiding te komen, hebben Oguru c.s. belang bij inzage in deze documenten.

Communicatie met en sturing door Shell plc

xvii. Oguru c.s. vorderen inzage in de communicatie over de (inhoud van de) hierboven, onder xv, aangeduide bescheiden tussen Shell Nigeria enerzijds en Shell plc of haar in Nederland of het Verenigd Koninkrijk gevestigde dochterondernemingen anderzijds. Tevens vorderen zij inzage in notulen van de vergaderingen van het Executive Committee[10] en/of de Raad van Bestuur[11] waarin deze communicatie en/of deze bescheiden aan de orde zijn gekomen.

xviii. Oguru c.s. vorderen inzage in alle (management)rapportages en overige communicatie tussen Shell Nigeria of de Joint Venture enerzijds, en de Executive Committee en/of de Raad van Bestuur en/of Shell International Exploration and Production B.V. anderzijds, over olielekkages in de Niger Delta in de periode 2000-2008 en over de olielekkage nabij Oruma in juni 2005 in het bijzonder.

Toelichting

Uit de reeds beschikbare informatie blijkt dat Shell plc de operationele plannen van Shell Nigeria goedkeurt. Daaruit volgt dat Shell plc kennis van en zeggenschap over de operaties van Shell Nigeria heeft. Aangezien Shell het bestaan van deze kennis en zeggenschap betwist, hebben Oguru c.s. belang bij inzage in genoemde documenten. De documenten geven aan dat (i) Shell Nigeria haar beleid richt naar dat van Shell plc en (ii) Shell plc direct kennis en zeggenschap heeft over de operationele activiteiten van Shell Nigeria ten aanzien van olielekkages in de Niger Delta (specifiek nabij Oruma) in juni 2005.

---

[10] Tot 2005 genoemd de Committee of Managing Directors (CMD).

[11] 'Board of Directors' tot 2005 genoemd de 'Conference'.

xix. Oguru c.s. vorderen inzage in de rapportage omtrent de olielekkage nabij Oruma van Shell Nigeria aan het HSE (Health Safety and Environment) team van Shell International Exploration and Production B.V.

Toelichting

De stellingen van Oguru c.s. omtrent de aansprakelijkheid van zowel Shell Nigeria als Shell plc hebben betrekking op de lekkage nabij Oruma in 2005. De rapportage die Shell Nigeria daarover heeft opgesteld is onderdeel van en bevestigt het (in-)adequaat reageren van Shell Nigeria op deze lekkage. Oguru c.s. hebben derhalve recht op inzage in die rapportage (CvA, punt 72).

xx. Oguru c.s. vorderen inzage in bescheiden waaruit blijkt dat en waarom het HSE team van Shell International Exploration and Production B.V. (één van de zogenoemde 'service companies' van het Shell-concern) niet verbonden is aan Shell Plc en niet gehouden was de lekkage aan Shell plc te melden.

Toelichting

Oguru c.s. stellen onder meer dat Shell plc op hoogte was van de wijze van oliewinning in Nigeria en de vele olielekkages die daarbij plaatsvinden en zeggenschap over Shell Nigeria heeft als het gaat om milieuaspecten verbonden aan die oliewinning in het hier relevante gebied. Shell heeft daarentegen gesteld (CvA, punt 72) dat de rapportage omtrent de lekkage nabij Oruma niet aan Shell plc en/of Malcolm Brinded is gezonden maar aan Shell International Exploration and Production B.V.. Zij heeft voorts gesteld dat Shell Nigeria (volgens Shell zelf) de lekkage ook niet behoefde te melden aan Shell plc (CvA, punt 72). Welke de criteria zijn op grond waarvan Shell Nigeria lekkages aan Shell plc dient te melden, wordt door Shell in het midden gelaten. In het licht van de stellingen van Oguru c.s. hebben zij belang bij inzage in bescheiden waarin deze criteria zijn vermeld. Zij zullen dan de juistheid van de stellingen van Shell kunnen beoordelen en kunnen vaststellen of Shell plc inderdaad niet op de hoogte behoefde te worden gesteld.

xxi. Oguru c.s. vorderen inzage in de 'assurance letters' van Shell Nigeria aan het Executive Committee over de periode 2000-2008, en bescheiden van Shell Nigeria aan het Executive Committee met betrekking tot olielekkages in de Niger Delta in de periode 2000-2008 en de olielekkage nabij Oruma in juni 2005, welke bescheiden door Shell blijkbaar als 'backlogs' worden aangeduid.

Toelichting

Deze documenten geven aan dat (i) Shell Nigeria omtrent de olielekkages aan het Executive Committee heeft gerapporteerd en daarmee de bekendheid van de concernleiding met de in het geding zijnde feiten, en (ii) de wijze waarop Shell Nigeria heeft gerapporteerd dat het HSE-beleid en de SGBP zijn nageleefd.

Verweren gedaagden

22. Shell heeft in haar conclusie van antwoord zeer beperkt geantwoord op het verzoek tot inzage in bescheiden vervat in de aansprakelijkstelling en de dagvaarding van Oguru c.s.. Shell maakt daarbij geen helder onderscheid tussen haar bezwaren tegen toepassing ten aanzien van artikel

22 Rv. en haar verweren op grond van artikel 843a Rv.. Shell heeft daarbij onder meer gesteld dat Oguru c.s. niet gesteld zouden hebben waarom zij recht hebben op de bescheiden. Voorts heeft Shell (zonder daaraan conclusies te verbinden) opgemerkt dat een aantal van de documenten gezamenlijk aan de "leden" van de Joint Venture toebehoren. Tot slot heeft Shell er – op zichzelf terecht – op gewezen dat noch artikel 22 Rv. noch artikel 843a Rv. bedoeld is voor zogenaamde fishing expeditions (overigens wederom zonder te stellen dat daarvan in casu sprake zou zijn). Oguru c.s. zullen voor de volledigheid alle door Shell genoemde "verweren" bespreken (ook waar zij van mening zijn dat deze niet als zodanig te kwalificeren of niet terzake doende zijn).

23. Voor zover Oguru c.s. in hun aansprakelijkstelling al niet voldoende zouden hebben gesteld op welke grond zij recht hebben op de daar genoemde bescheiden (naar de mening van Oguru c.s. hebben zij dat wel afdoende gedaan), dan is dat gebrek in de onderhavige incidentele conclusie in ieder geval hersteld. Immers, hiervoor hebben Oguru c.s. bij de door hen genoemde bescheiden steeds aangegeven op grond waarvan zij rechtmatig belang hebben bij inzage. Gezien het feit dat thans de – uitgewerkte – stellingen van Shell bekend zijn, is dit belang ook des te meer helder geworden. Dit betekent dat dit bezwaar van Shell geen stand kan houden.

24. Ook de – nog immer ongemotiveerde – verwijzing van Shell naar de Joint Operating Agreement van de Joint Venture kan niet in de weg staan aan inzage in de documenten. Oguru c.s. verwijzen ten aanzien van de Joint Venture allereerst naar hun stellingen in paragraaf 16.3.1 van de dagvaarding, welke zij als hier herhaald en ingelast verzoeken te beschouwen. Zij hebben er bijvoorbeeld op gewezen dat het Joint Investigation Report dat Shell aan Oguru c.s. heeft verstrekt volgens de eigen stellingen van Shell 'vertrouwelijk' zou moeten blijven, zodat de verstrekking daarvan haar eigen stellingen ondergraaft. Ook overigens zijn de stellingen van Shell omtrent de Joint Venture en de gevolgen daarvan voor het (niet) verstrekken van documenten volstrekt ongemotiveerd. Uit niets blijkt dat de gevraagde documenten onder de Joint Venture vallen noch dat deze vertrouwelijk dienen te blijven.

25. Een contractuele geheimhoudingsbepaling (zo deze al zou bestaan) zal er overigens niet toe kunnen leiden dat Shell zich met succes kan verweren tegen toepassing van artikel 22 Rv. of een veroordeling ex artikel 843a Rv.. Op grond van de gebruikelijke formulering van een contractueel geheimhoudingsbeding zijn partijen immers niet tot geheimhouding verplicht indien zij op grond van een rechterlijke uitspraak informatie dienen te verschaffen. Bij gebrek aan enige onderbouwing kunnen de stellingen van Shell omtrent de Joint Venture derhalve niet in de weg staan aan toewijzing van de onderhavige exhibitievordering.

26. In tegenstelling tot de suggestie die Shell wekt, is met onderhavige vordering geen sprake van een fishing expedition.[12] Echter van een te ruim omschreven vordering tot inzage in bescheiden is hier geen sprake. Daartoe zij er allereerst op gewezen dat in deze zaak is een grote hoeveelheid aan informatie van belang is; daarvan vorderen Oguru c.s. slechts een beperkt aantal bescheiden door middel van onderhavige exhibitievordering. Zij vorderen inzage in minder bescheiden dan in de aansprakelijkstelling, zelfs na toevoeging van een aantal bescheiden als gevolg van de stellingen van Shell in de conclusie van antwoord. Voorts zijn de bescheiden voldoende nauwkeurig omschreven, zodat ook op die grond geen sprake is van een fishing expedition. In dat verband wijzen Oguru c.s. op de uitgebreide jurisprudentie over

[12] Voor de duidelijkheid merken Oguru c.s. op dat fishing expeditions inderdaad onder artikel 843a Rv. niet zijn toegestaan – dat is derhalve niet in geschil.

artikel 843a Rv., waarin ook aanmerkelijk ruimer geformuleerde exhibitieverzoeken zijn toegestaan.[13]

27. Shell heeft – terecht – niet de stelling ingenomen dat zwaarwegende belangen zich zouden verzetten tegen verstrekking van deze gegevens. Het bestaan van dergelijke zwaarwegende belangen is op voorhand onaannemelijk. Daarbij speelt de verhouding tussen de procespartijen in onderhavige zaak, die zich kenmerkt door een reeds in de dagvaarding (o.a. paragraaf 18) weergegeven sterke onevenwichtigheid tussen partijen in het nadeel van Oguru c.s..

28. Zouden – desondanks – zwaarwegende aangenomen moeten worden, dan zal daaraan tegemoet kunnen worden gekomen door beperkte verstrekking, waarom Oguru c.s. derhalve subsidiair zullen verzoeken.

Conclusie

29. Kortom: de door Oguru c.s. opgevraagde bescheiden (i) zijn voldoende gespecificeerd om tot toewijzing van hun vordering te leiden, (ii) gaan de rechtsbetrekking aan waarbij Oguru c.s. partij zijn en (iii) Shell plc en/of Shell Nigeria beschikken daarover althans kunnen daarover beschikken.

MITSDIEN:

Het uw rechtbank behage om bij incidenteel vonnis, uitvoerbaar bij voorraad:

I. Shell plc en Shell Nigeria te bevelen om binnen 21 dagen na de datum van het te dezen te wijzen vonnis, aan Oguru c.s. inzage te verschaffen in de in deze incidentele conclusie genoemde bescheiden (dan wel het gedeelte daarvan dat uw rechtbank geraden acht) en Shell plc en Shell Nigeria te bevelen om Oguru c.s. na inzage, afschrift of uittreksel te verstrekken van (het door Oguru c.s. gewenste gedeelte) van deze bescheiden, in fotokopie dan wel in een gangbaar digitaal formaat of in enige andere vorm die uw rechtbank geraden acht;

II. Shell plc en Shell Nigeria te veroordelen in de kosten van dit incident.

Advocaat

[13] Zie bijvoorbeeld: Voorzieningenrechter rechtbank 's-Hertogenbosch, 29 juli 2003, LJN: AI0663 en rechtbank Alkmaar 19 mei 2004, kenbaar uit rechtbank alkmaar 18 maart 2009, LJN BH5897.